

Уроки Чернобыля

Иван НИКИТЧЕНКО, профессор,
член-корреспондент Академии наук Республики
Беларусь, директор программы "Экология"
Национального центра стратегических исследований

Прошло 11 лет после чернобыльской катастрофы. Что они показали? В первую очередь то, что результаты усилий множества людей, колоссальных капитальных вложений оказались очень низкими. Судя по медицинским исследованиям, ущерб здоровью от вредного воздействия радиации не удалось. Тысячи домов и сотни производственных объектов, более 2 тысяч километров волокон газопроводов, построенных на пораженных землях, оказались брошенными. Почти 1 миллион тонн радиоактивного зерна, свыше 1,6 миллиона тонн отбросов, свыше 100 тысяч тонн хвойной и травяной муки, затопленной в загрязненной зоне, через комбикормовые распылители по всей республике, а с ними и производственные отходы, загрязненные радиоактивной пылью. Без особой нужды загрохотали на длительные сроки в зону отчуждения МВБ. Сегодня эти или инвентаризированные, или верные кандидаты в лунную историю. А многие из них, как и часть жителей загрязненной зоны, уже покинули этот мир.

Как ни странно, но эта печальная традиция некомпетентности и безответственного отношения к чернобыльскому проблеме сохранилась и на сегодняшний день. Из этих же корней растут постоянные попытки пересмотра концепции безопасности населения, подвергается радиоактивному облучению. Причем делается это руками ученых, не имеющих ничего за душой, кроме ученых степеней. Я не хочу называть их фамилии, в научных кругах их и так все знают, но хотелось бы напомнить известное выражение академика Капицы: "В науке не столь важно оставить след, как не наследить". А проще — не берите грех на душу.

Резко сокращается финансирование программ обеспечения последствий чернобыльской катастрофы. На 1997 год в долларовом эквиваленте объем финансирования уменьшился в сравнении с 1996 годом на 40%. Министерство по чрезвычайным ситуациям сокращает сеть радиационного контроля. Только в 1994 году в системе Минсельхозпрода количество контрольных пунктов уменьшилось с 704 до 220. В четыре раза меньше стало независимых контрольных пунктов, созданных Белорусским институтом радиационной безопасности (было 370, осталось 88).

Те люди, которые получали пострадавшие от чернобыльской катастрофы в виде бесплатного проезда в общественном транспорте, уменьшенных тарифов на коммунальные услуги и другие, отменены. А правительственные телевидение, радио и пресса вынуждают людей, что радиация безопасна.

Самое по себе кощунственно решение направить молодых людей — выпускников вузов на работу в зону радиационного загрязнения на длительный срок.

Хотелось бы обратить внимание пострадавших от чернобыльской катастрофы еще на одну угрозу их социальной защите. Ее несет предполагаемое объединение Беларуси и России. Дело в том, что нормативы безопасного проживания людей на загрязненной территории в России значительно выше, чем у нас. В случае объединения они будут действовать в Беларуси. Значит, почти все, что сегодня имеет право до льгот и получает помощь, лишится и этих остатков благ.

Ко всем собственным неудачам добавился и такой печальный факт, как свертывание программ гуманитарной помощи. Последние неоплаченные акции, предпринятые президентом и его окружением против фондов Сороса, "Детям Чернобыля" и других организаций, уже вызвали негативную реакцию во многих странах, которые помогают жертвам трагедии. Мешают гуманитарной помощи и попытки передать этот процесс в руки восточноевропейского чиновничества. Цинизмом ослепляет решение властей обложить пошлинами и налогами грузы с гуманитарной помощью. В общем напрашивается вывод. Мы имеем то, что заслуживаем. Слишком легкомысленно относимся к собственному здоровью и благополучию своих детей, что и демонстрировали во время выборов, референдумов, других акций.

К сожалению, в силу сверхсекретности большинства населения об этом, равно как и о степени опасности, ничего не знают. Сверхсекретность была вторым следствием некомпетентности руководства. Она повлекла за собой колоссальные непредсказуемые последствия. За эту ошибку белорусский народ будет жестоко расплачиваться в нескольких поколениях. Прежде всего это касается людей, особенно молодых и детей, которых надо было держать там, где нельзя жить. То же относится к более чем 300 тысячам мужчин призывного возраста, прошедших через полки гражданской обороны в радиационной зоне. В то время они занимались бессмысленной деактивацией загрязненных территорий и глотали радиоактивную пыль. Без особой нужды загрохотали на длительные сроки в зону отчуждения МВБ. Сегодня эти или инвентаризированные, или верные кандидаты в лунную историю. А многие из них, как и часть жителей загрязненной зоны, уже покинули этот мир.

Как ни странно, но эта печальная традиция некомпетентности и безответственного отношения к чернобыльскому проблеме сохранилась и на сегодняшний день. Из этих же корней растут постоянные попытки пересмотра концепции безопасности населения, подвергается радиоактивному облучению. Причем делается это руками ученых, не имеющих ничего за душой, кроме ученых степеней. Я не хочу называть их фамилии, в научных кругах их и так все знают, но хотелось бы напомнить известное выражение академика Капицы: "В науке не столь важно оставить след, как не наследить". А проще — не берите грех на душу.

Резко сокращается финансирование программ обеспечения последствий чернобыльской катастрофы. На 1997 год в долларовом эквиваленте объем финансирования уменьшился в сравнении с 1996 годом на 40%. Министерство по чрезвычайным ситуациям сокращает сеть радиационного контроля. Только в 1994 году в системе Минсельхозпрода количество контрольных пунктов уменьшилось с 704 до 220. В четыре раза меньше стало независимых контрольных пунктов, созданных Белорусским институтом радиационной безопасности (было 370, осталось 88).

Те люди, которые получали пострадавшие от чернобыльской катастрофы в виде бесплатного проезда в общественном транспорте, уменьшенных тарифов на коммунальные услуги и другие, отменены. А правительственные телевидение, радио и пресса вынуждают людей, что радиация безопасна.

Возмущаются!

Как из-за Лукашенко я не посмотрела Матроянни...

Уважаемая редакция! Я обращаюсь к Вам, находясь под впечатлением от увиденной пресс-конференции А.Лукашенко.

В газетах будет очень много сказано о ней. Меня же интересует вот что. После рабочего дня обычно хочется отдохнуть и расслабиться. С этой целью я и устроилась вечером перед телевизором. Какое же было мое разочарование, когда через 15 минут после начала фильма "Готовое платье" (Франция, Софи Лорен, Матроянни, Джулия Робертс, Ким Бесинджер, Анук Эме — представ-

ляется) появилась заставка БТ: на всех трех (одном белорусском и двух российских) каналах началась трансляция пресс-конференции.

Можно ли это назвать иначе, чем вторжением государства в личную жизнь граждан? Мне не хотелось бы обсуждать политическую и морально-этическую сторону проблемы, думаю, об этом Вы можете сказать куда больше, чем я. Мне хотелось бы знать, что нужно сделать, чтобы я могла в нечестные свободные часы видеть на экране то, что обещали показать по программе и то, что именно я хочу видеть? Купить

Там, где не хапае разуму, не хапае йсяго, альбо Асноўныя патрабаванні рынку

Залатыя правілы цывілізацыі

Словы, вынесенны ў заглавак, не мае. Іх сказаў больш за трыста гадоў таму англійскі дзяржаўны дзеяч Джордж Галіфакс. Яны сталі "крылатымі", і за мінулыя стагоддзі шматразова паўтараюцца практычна.

За апошнія пяцьдзесят гадоў дзесяткі краін выходзілі з крызісу. Дзяржава адтуль добра вядомая. Па ёй у свой час пайшлі Паўлавіч Карэя, Філіпіны, Турцыя... Цяпер ідуць Чэхія, Польшча, Эстонія... І кінельска ідуць.

А на абшарх былага СССР была партыйная меншасць і наменклатурныя дырэктары ўсё распаўсюдвалі і нахвальваючы ўласныя праграмы. Іх пакуль, як бачны, з 1985 года, калі пачалася перабудова. Больш за дзесяць гадоў. За такі тэрмін усе краіны вылазілі з баты на пералавы пазіцыі. А тут усё шукаюць і шукаюць нейкі свой шлях. Дык можа ўжо час скарыстаць сусветны вопыт?

Група вядомых вучоных эканамічнага інстытута Германіі на чале з прафесарам А.Шулерам і Х.Крусельбергам абавязалі вопыт Еўропы і Германіі па публікацыі рынковай працэдуры эканамічнай. Ён спецыяльна адрасаваны краінам СНД і змяшчае сапраўды залатыя правілы рынку. Давайце пазнаёмімся з ім, хоць з асноўнымі.

1. Валюта павінна быць моцнай і стабільнай

Без гэтага рынку немагчыма. І дабрабыт таксама.

І вось каму. Пры вялікай інфляцыі ўсіх адцінае клопаві — як кучэй пазбяжышы грошай. Таму купляюць на запас. Тое, што не псецна, заўжды можна збыць. Калі ёсць такі пошты — перабудовы вытворчасці. Усе выпускаюць не тое, што кожны дзень патрэбна людзям, а тое, на што пошты. Ніхто не зацікаўлены ўкладваць грошы ў развіццё базавых галін вытворчасці. Усё ў эканоміі ідзе наперакост і да яе краку.

Палюць далёка не ўсе людзі маюць адпаведныя магчымасці абараніць свае даходы ад інфляцыі, каб адбывалася імклівае раздзяленне на багатых і бедных.

Як перамагчы інфляцыю? Ніяма іншага скарэту. Трэба выконваць толькі два

патрабаванні. Першае: цэнтральны ці нацыянальны банк — незалежны ад дзяржаўных установаў. Другое: яго галоўная задача — забяспечыць народную гаспадарку неабходнай колькасцю грошай і не дапусціць непалажанага інфляцыі. Неабходна таксама мноства самастойных камерцыйных банкаў, якіх арыентаваны на прыбытак і канкуруюць паміж сабой. Вось і ўсё.

У Германіі, напрыклад, урад не можа даць каманду банку надрукаваць нейкую колькасць грошай і выдаць нейкай галіне. Аб гэтым ён не можа нават падумаць.

2. Свабода вытворцы і спажыўца

Рынак жыве і развіваецца дзякуючы такім магчымым сілам, як свабода вытворцы і спажыўца, як прадпрыемства і канкурэнцыя. Яны ўтвараюць той гаспадарчы парадок, у межах якога так званыя эканамічныя суб'екты, а прасцей — вытворцы і спажыўцы свабодна, на ўласны страх і рызыку прымаюць рашэнні пра вытворчасць і іхных тавараў, а кожны іван і каму іх прадаваць.

3. Чыстыя клопаты дзяржавы

Якая ж тут роля дзяржавы? Самае галоўнае, што ад яе патрабуюць, — ставіць "правілы гульні" для ўсіх. Чэсныя і адпаведныя. Гэта значыць — адпаведную правую базу. І сячы, каб усе "іграюць" дзейнічалі згодна з імі, з прынятымі правіламі.

Бо заўсёды ёсць аматары паласавання за чужы кошт, адхіпці прыбыткаў шляхам вымагальніцтва, нейкіх ільгот, рэкету... Разгук значынасі парадзілі ініцыятыву, што душыць рынак. Вось тут дзяржава і павінна наваесці парадок.

Яшчэ старажытнагрэчаскі філосаф Платон пераканаў: "Мы павінны быць рабамі канонаў, каб стаць свабоднымі". Наступны клопат дзяржавы — ахова навакольнага асяроддзя і развіццё інфраструктуры: будаўніцтва дарог, транспарту, сувязі... Каму, як не дзяржаве, аб'яднаць грошы і ствараць добрыя камунікацыі для ўсіх.

Трэці комплекс задач дзяржавы — падтрымліваць так званую агульнаэканамічную раўнавагу. Што маецца на ўвазе? Рынак вагнецца. І ўсё ў ім. Цэны, інфляцыя, магчымасці для розных

фірм... Могуць надасці не лепшыя часы для тых ці іншых вытворцаў. Разбурэнне многіх з іх адбудова ўплывае на развіццё дзяржавы і дабрабыт усіх. Таму нельга гэтага дапускаць.

І, нарэшце, ёсць катэгорыі людзей, якіх маюць патрэбу ў падтрымцы: беспрацоўныя, пенсінеры, інваліды, студэнты, малазабеспечаныя сем'і... Дзяржава сваёй актыўнай палітыкай павінна змякчаць розныя негатывы тэндэнцыі, падтрымліваць слабейшых.

Вось якая глабальная і патрэбная роля дзяржавы. А не камандаваць, якому заводу які гайкі вырабляць. Камандныя ноткі тучаць толькі ў таталітарнай дзяржаве, дзе толькі адзін чалавек ведае, як, каму і што рабіць.

4. На чужы каравай рот не разавай

Што штурхае прадпрыемства на рызкіх? Прыбытак першапраходцы. Калі ты першым вырабіў велікі патрэбны тавар, талі і навар маеш адпаведны. Можаш і дабрабыт першапраходцы, умяшаваш талі талі, што потым смела мажаш пайсці на любую рызыку. Таму, хто ідзе па шляху першапраходцы, прыбытак дастаецца ўжо меншы.

Вось гэта і з'яўляецца самым вялікім стымулам да ініцыятывы і творчасці пошукі. Калі ж дзяржава накладвае "лапу" на частку прыбытку першапраходцы, бізнесмены і прадпрыемствы адразу ідуць на меншую рызыку, і як вынік — менш дзейнай актыўнасці.

5. Чым меншы працэнт у дзяржаўную казну, тым ён найбольш важкі

Калі падае дзяржаўная актыўнасць, дык і змяняецца прыбытак. Калі фірмы слабей бачаюць, дык і меншая доля прыбытку трапіць у дзяржаўную казну.

Хочаш, каб дзяржава жыццё кіпела, ехалі з усіх канцоў інвестары да іб? Талі дай ім добра заробіць. І купіць тут усё. І зямлю ў тым ліку. Талі і меншы працэнт у дзяржаўную казну ажакацца даволі важкім акрайкам.

6. Свабоду міжнароднаму гандлю

Міжнародны гандаль — надзейны

шлях да прыгэсу. Кожная краіна мае нейкія перавагі, яе спецыялісты "набілі руку" на выбае пэўных рэччч і робяць так, як ніхто іншы. Пакарыстацца плёнам дасягненняў, а не "вышукваць" уласныя рэсursы, можна толькі дзякуючы міжнародным прычынам падзелу працы. І свае перавагі рэалізаваць таксама.

Пры гэтым найлепшы плён дае свабода гандлю, калі кожны вытворца сам шукае ўласныя выгоды ў іных краінах. У яго адрозна пашыраюцца магчымасці ў пошукі партнёраў, сыравіны, рынку збыту... Не скарэту жа, у адным месцы сыравіна больш танная, у другім — крэдыт лепей аддаць, у трэцім — збыць свой тавар.

7. Інвестарам і гандлярам патрэбна не дзяржаўнае рэгуляванне, а свабодны валютны рынак

Міжнародны гандаль мае свае патрабаванні і правілы. Ён не пойдзе туды, дзе не канверсуюцца нацыянальныя валюты. Свабодны гандаль немагчымы там, дзе дзяржаўнае валютнае рэгуляванне. Не канверсаваная валюта, якая знаходзіцца пад кантролем дзяржавы, — сапраўдная "мышалюбка" для замежных інвестараў. Які ж дурань у яе палець? Укладзеш грошы, выпусціш добры тавар, прадасі, а вырुकку вывядзеш і сам аказваецца ў той "мышалюбцы", ці, дакладней, у міжнароднай ілліцыі.

Тая дзяржава, якая расставіла падобны "мышалюк" для інвестараў, толькі адпужае іх і сама аказваецца ў той "мышалюбцы", ці, дакладней, у міжнароднай ілліцыі.

8. Найлепшы варыянт — "шокавая тэрапія"

Ёсць два варыянты пераходу да рынку. Адзін — так званая "шокавая тэрапія", калі адным ударам уручыцца ўсё старое. І другі — павольны, калі старое змяняецца па частках і паступова.

Вядома, за "адну ноч" нельга ўвесці рынак. Для гэтага патрэбна прыняць законы (стварыць правую базу), правесці прыватызацыю, наладзіць новыя эканамічныя сувязі замест разарваных.

Але і цягнуць нельга. Чым далей цяг-

нешча перабудова, тым мацней гуртуецца старая сіла, нарастае іх супраціўленне, і пад іх уплывам можа ўзнікнуць рэальная патрэба новаму. Пад іх уплывам трансфармацыя лёгка можа ператварыцца ў рэфармаванне старога парадку.

Таму большасць спецыялістаў лічыць, што найлепшы варыянт — "шокавая тэрапія". Яна, нібы аперацыя, прыносіць менш пакут і дае больш надзей.

9. Без свабоды ў галіне інфармацыі ўсялякая эканамічная дзейнасць згортаецца

Сучасныя эканамічныя сістэмы будуюцца на ўзаемалезнай пліні рынку: тавараў і паслуг, працы, капіталу, валютнага абмену, інфармацыі. Апошні — найбольш важны. Эканоміка можа функцыянаваць і ва ўмовах недахопу капіталу, працоўных рэсурсаў... Але без поўнай інфармацыі аб усіх усялякай дзейнасці згортаецца.

10. Шукайце саіго Эрэарда

Што ж самае галоўнае пры пераходзе да рынку? І даследчыкі, і палітычныя і грамадскія дзеячы ў адзін голас заявляюць: "Найважнейшай дастойнага дзяржавы, свайго Эрэарда ці Коля, як у Германіі, Тэтчэр — як у Англіі. Будзе ён — будзе ўсё ў парадку. Не — дык і не".

Патрэбна лідэр, які валодаў бы вялікімі валамі, вопытам, разуменнем, прадбачаннем палей, моцна любіў бы сваё Радзіму. Калі такі лідэр ля руля, дык ужо праз год бачныя скрасныя зрухі. Калі гэтых зрухаў не відаць праз год, дык не будзе і праз дзесяць.

Вось толькі асноўныя правілы рынку. А цяпер падумаем: ці выконваецца ў нас хоць адно? А таму і чакаць нейкай паліпашэння могуць толькі наўняны людзі.

Раздзел выдэ
Іван Макаловіч

Знаёмчесь: Леанід Кучук

На здымку Леанід Кучук выглядае як старшакласнік. А ён ужо чатыры гады працуе. Ды так плёна, што старэйшыя зайздросцілі.

Пасля высмогды ён вырашыў: буду апэратарам машынагата дзеньня. Не пакінуў роліну ўёку Мірнае, што на Крычавіччыне. І вось радасць: за мінулы год наладзіў па тры тысячы кілаграмаў малака ад кожнай каровы. Для яго каласна гэта зусім небагі паказчык. Ды і Леанід толькі набірваеца вопыту. Хто ведае, можа праз год-два пра яго будуць гаварыць як пра лепшага апэратара машынагата дзеньня не толькі на Магілёўшчыне, але і ў рэспубліцы.

...Адзін высмак хлопец імкнецца ў горад, другі — спробае знайсці сваё шчасце там, дзе нарадзіўся. Каму былі панаванне? Пышка скажы. Многія залежыць ад уласнай стараннасці. Леанід Кучук, здаецца, стараецца за дваі.

Фота Валерыя БЫСАВА,
БелТА.

Літаратурная жыццё

Такая жыццё — в "Монологе"

Монолог — это произнесенное слово. Если слово не случайное, оно становится событием. А люди, чье творчество представляет в очерковом номере литературно-художественного иллюстрированного журнала "Монолог", безусловно, неординарные. Это Владимир Бойко, Виталий Бирковский, Вениамин Блаженный, Юрий Хавцевский и многие другие.

"Монолог" продолжает традицию журнала "Такая жизнь", который за шесть лет своего существования объединил значительные творческие силы республик: журналистов, искусствоведов, поэтов, художников. Руководитель проекта — Татьяна Орлова. В 1995 году журнал попал в число двенадцати изданий СНГ, представленных на британскую премию "Малый Букер", ежегодно вручаемую за достижения в области литературы и издательского дела.

Создатели относятся к "Монологу" как к самостоятельной эстетической ценности, и потому в оформлении части тиража используются оригинальные графические работы и авторства. Тем самым создается уникальное, имеющее коллекционную ценность издание журналов. Не являясь средством массовой информации в традиционном смысле этого слова, журнал имеет читательскую аудиторию не меньшую, чем многотиражные издания. Значительная часть его тиражи попадает в крупнейшие библиотеки Беларуси, России, стран Восточной и Западной Европы, а также в Библиотеку Конгресса США.

Журнал "Монолог" выходит дважды в год. Недавно состоялся презентация очередного номера в Государственном молодежном театре Беларуси.

Анна ЗАЙЦЕВА.

Параўнаем

Палякам харчавацца танней

Мая сяброўка пару гадоў таму выйшла замуж за паляка. Жывуць яны ў Гданьску. Але даволі часта бываюць і на Беларусі. Аднойчы я папрасіла іх зайсці ў звычайную краму ў Гданьску і зафіксаваць на паперу ціна на асноўныя прадукты харчавання. У сярэднім красавіка гэтага года яны прывезла такі спіс. Красна гэтага я заўважыў звычайна гаспадаром, што на плошчы Перамогі, і складала аналітычны спіс цэн на тых жа самых прадуктах. Кабы толькі лгчы перабачыць, я перавяла беларускіх "зайцаў" і польскія злотыя ў амерыканскія долары (1 долар ЗША = 3,05 злотых ці 26000 бел.руб.). Падглядаць, што атрымалася:

Прадукты харчавання	Гданьск	Мінск
Сметанковае малако(250г)	0,65	0,755
Малако(1 літр)	0,355	0,225
Макаронны(500г)	0,645	0,535
Курачы(1 кг)	2,55	2,175
Цукар(1 кг)	0,455	0,65
Хлеб(1 буханка)	0,355	0,125
Сыр(1л)	0,755	15
Ісюрт(125г)	0,215	0,615
Шынка(1кг)	55	5,75
Панідацыя сыворанджан(1 кг)	75	8,075
Віно сухое (Белгорія, 1 бут.)	1,85	3,075
Віно сухое (Францыя, 1 бут.)	3,35	7,885

Да ўсяго гэтага неабходна дадаць, што сярэдні заробок у Польшчы напрыканцы 1996 года склаў 286 долараў, а ў Беларусі — 63 долары. Аб астатнім мяркуйце самі...

Ганна СОУСЬ.

Для Грузіі Брэст стане паватраным варагатам ў Еўропу

Брэсцінскія авіятары прынілі прадстаўніцтва лётнага свайх калег з Грузіі. Яе стала вядомаю карэспандэнтку БелТА, у час дэлавых гутарак быў падпісаны дагавор аб выкананні рэйса Тбілісі — Брэст самалётам Ту-154.

Згодна з гэтым дакументам, ужо ў бліжэйшым час пачнуцца рэгулярныя перавозкі пасажыраў і грузаў паміж гэтымі гарадамі, што, на думку грузінаў, боку, акрамя ўсяго іншага будзе садзейнічаць наладжванню больш цесных кантактаў з дзяржавамі заходнеўсходу і краінамі. Брэст жа ў гэтым плане можа служыць вельмі зручным сувязным звяном.

Іван КУКСА, БелТА.

Жахі

У Капылі замярзаюць дзеці, хворыя, дарослыя

Катаванне холадам аб'явілі мясцовыя ўлады хмырама Капыля. Больш туды ў горадзе не працуе кашальня. Замярзаюць не толькі дарослыя ў сваіх кватэрах, але і хворыя ў раённай бальніцы, дзеці ў дзіцячых садках. У дзіцячых установах у пакоі для гульні слупок тэрмометра не падымаецца вышэй зазначанай +9, у спальнях — +9—12.

"Буржуйкі" ў кватэрах капылян яшчэ не з'явіліся, але каларыферы і другія абатравальныя прыстасаванні "гараж" поўным холадам. Калі ўлады вырашылі эканаміць на паліве, то, зразумела ж, губяць на электраэнергіі і, што самае жахлівае, на здароўі людзей. Праўда, на аб'ектах мясцовага выканаванага камітэта было прынята рашэнне накіраваць у першую чаргу грошы з мясцовага бюджэту на набыццё мазута. Аднак час ідзе, а цяпліцы не робіцца.

Марыя ВІКТАРАВА.

Спытайце ў сіноптакаў

Сапраўднай вясны пакуль не будзе

Чаму так доўга не прыходзіць на Беларусь сапраўдная вясна, са шчодрым сонечным іллімом, малядой зелянінай, галіцыяй сінію ў чыстым небе? І калі ўсё ж такі яе таку чакаць? З гэтымі пытаннямі карэспандэнт БелТА звярнулася да супрацоўнікаў Белгірматэацэнтра і, на жаль, нічога сур'ёзнага ў адказ не пачула.

Як растлумачылі сіноптыкі, над нашай рэспублікай трыкала ўсталявалася зона паніжанага ціску і зона атмасферных фронтаў. Да 27 красавіка значнага пацяплення не чакаецца. Праўда, 22 красавіка будзе некалькіх па-

ляшэнне надвор'я, але ўсё роўна з паніжаным тэмпературным рэжымам.

А супрацоўнікі Нацыянальнага навукова-даследчага цэнтра маніторынга аэонасферы паведамілі БелТА больш сур'ёзную вестку: за мінулы тыдзень узровень агульнага ўтрымання аэону ў рэгіёне не перавышаў вельмі стандартнага адхілення ад сярэднекліматычнай нормы для другой дэкады красавіка і знаходзіўся ў межах 310—335 адзінак Добсана.

Танцыя СМІРНОВА, БелТА.

У нашых суседзях

Польскім мытнікам трэба падвучыцца

Калі

Энкавэдзісты,

або Сповідзь былога супрацоўніка НКУС

Калі мы, супрацоўнікі Краснапольскай райгазеты, збіраліся разам, каб прапусціць чарку, да нас прыходзіў нашатырны кірэктар Уладзімір Іванавіч. Тады, у сямідзесятых гадах, ён быў героем. На грудзях — ордэны з ваіны, і нават даваў яму пытанні, але кожны раз ён з жартам пераходзіў на аповяд пра тую ж ваіну.

Прапусціўшы чарку-другую, рабіўся ахвотным на ўспаміны. Мы ведалі і ён не хаваў, што да ваіны быў супрацоўнікам НКУС і раскулачваў, вышукваў "ворагаў народа". Аднойчы на п'яніцы Уладзімір Іванавіч з жартам раскаваў, што ім быў дэдаваны план на гэтых "ворагаў". І вось аднойчы ноччу па даносе яны ўзялі "ворага" са Славаградскай вёскі. І так да яго і сёлё — не прызнаецца. Тады распалі буржуйку да чаравані і паставілі яго баснож на кабіне жалеза. Запалі чалавечым месам, ён не вытрымаў і прызнаўся. Тады мы думалі, што Уладзімір Іванавіч жартуе і прыдумляе.

Прайшоў час. І ў канцы васьмідзесятых зноў сустраў Уладзіміра Іванавіча ў Краснаполлі, зайшоў да яго ў хату. Ён стары, ніямоцкі. Ужо не змог адолець і маленькіх піялек. Салеткі, гутарылі. Я ўспомніў яму пра той жа жарт, як яны вышуквалі "ворагаў". Ён зморшчыўся — бачна, яму не падабалася ўспамінаць пра былога "дзяна-наму". Але потым сказаў:

— Ты павінен ведаць пра той час, і калі я памру, раскажы пра той іншым. Не трэба, Валер, усім вам — і журналістам, і пісьменнікам — вініць нас, супрацоўнікаў НКУС, у крывых людской. Мы чэсна выконвалі свой абавязак. Слухай...

Тады быў такі час. Героямі тых часоў былі Паўлюк Марозавіч і падобныя да іх. "Заключалі" башкоў, каб потым ім засталася іх башка. Але тое багачы і не засталася. Расстралявалі башкоў, а сёмух і дачок ссылаў у Сібір. А даносы пісалі і пісалі. Азін на аднаго, сусед на суседа, рабочыя на начальнікаў, і тым папраўлялі, што яны сапраўды ворагі. І самі "ворагі" прызнавалі свае памылкі і сцягвалі, што яны воражыя шпіёны. А праз некаторы час гэтых самых сведкаў прывозілі ўжо саміх — як "ворагаў" — па чыёмсьці даносе. Успамінаю ўважліва ўспомінаю ўважліва на Магілёўшчыне, дзе ў ёй так пачалі даносы пісаць сусед на суседа, што з маленькай вёскі нікога не засталося, большасць рас-

стралілі, а апошнія, больш кепска, выкалі з яе.

Прыходзіла да нас працаваць і моладзь. Тады гонарам было служыць у НКУС. Вось прыслалі нам юнака, Юрася. Прозвішча ўжо не памятаю. Дык вось гэты хлопца з вёскі пазнаў на адным з крывавых допытаў свайго дзядзюк. Папашкаваў яго і да начальніка пайшоў. Сказаў, што добра ведае яго, што ён ніякі не "вораг", а родны яго дзядзюка і добрасумленны чалавек. Начальнік НКУС сказаў тады Юрасю, каб той гэта выкалі пісьмова. І той напісаў. А пазней мы больш ніколі ў жыццё не бачылі ні дзядзюку Юрася, ні яго самога.

Гэта было для нас вельмі ўрокам, і мы перасталі шпіаляваць, уся — родных і блізкіх, знаёмых і незнаёмых. Бо калі папашкаваў, дык свае ж не папашкаваў нас. Мы прапалі і дзень, і ноч з гэтым быдлам. Была таму, што часцей за ўсё чалавек ведае, што яго выкалі ў магілу, але іхне туды не адзі. Імкнецца завесці з сабой ні ў чым непавінных людзей, не шодуючы ні дарослых, ні дзяцей.

Аднойчы перад расстрэлам адзін настаўнік крычаў сільным голасам: "Каты вы ўсе! Вывацяты я, вынаваты перад Богам і перад усімі жывымі, што не змагаўся з вамі і сталінізмам. Толькі думай пра гэта, а не рабіў. Трэба было змагацца з усімі вамі!"

Уладзімір Іванавіч праймаў успамінаць: — Не трэба нас вініць! Мы працавалі, атрымалі краіну Саветаў ад свалаты...

Я спытаў і думай: чалавек, мабыць, адчувае сваю блізкасць смерці і яму трэба сказаць тое, што ён жыццё баўся сказаць. Майму суб-судзіну, магчыма, хацелася "раскрыцца", каб спыніць пакуты. Бо на допытах жывы ў сцягавы не было, блі людзей страшнейшых, чым жыццё...

У канцы нашай гутаркі Уладзімір Іванавіч прамовіў словы, якія я ніколі не забуду: — Чым больш аддаляемся мы ад тых часоў, тым горшым становіцца наша грамадства. І калі зноў прыдзе дыктатура, дык неадхоў у даносах і "ворагаў" не будзе. Бо шпіер шпат "ворагаў". Сусед паўна неавідзішча суседа, моладзь раз і б'е, паласе адзін аднаго. Так што нічога не змянялася, а грамадства стала больш дзікім і злачынным, чым было...

Скажы, Марія...

От расположения страны стоимость международной пересылки не зависит

Не так давно отправляла письмо в США и воспользовалась услугами "Экспресс-почты". Пришлось выложить несколько сот тысяч. Ладно. Но на днях срочно надо было послать письмо в Югославию, и с меня опять взяли тут же сумму. Интересно, каковы тарифы на доставку корреспонденции в зарубежные страны.

А.С.ЖУКОВЕЦ,

г.Мозырь.

На почтовых отделениях, где осуществляется отправка корреспонденции международной усовершенствованной почтой (EMS), вы можете узнать точную стоимость этой пересылки. Я лишь могу пояснить, из чего складывается эта сумма.

Как сообщили мне в Министерстве связи, тариф на пересылку отправления международной усовершенствованной почты состоит из трех компонентов: стоимости внутренней обработки и пересылки, стоимости международной перевозки, а также тарифа, взимаемого почтовой администрацией назначения за обработку и доставку отправления EMS. Основ-

ным составляющим как раз-таки и является последний. И определяется он каждой страной самостоятельно с учетом затрат на обработку, таможенные формальности и т.п. Кроме того, международная перевозка почты осуществляется различными авиакомпаниями, устанавливающими свои тарифы.

С учетом этих факторов страны, которые обеспечивают службу международной усовершенствованной почты, разделены на 5 тарифных зон. Югославия и Соединенные Штаты Америки включены в одну — 3-ю зону, наряду с почтовыми администрациями Японии, Монголии, Объединенных Арабских Эмиратов и др. Стоимость пересылки отправления EMS в Германию, Францию, Швецию, Канаду и Нидерланды значительно выше. Эти страны не входят в структуру усовершенствованной почты Всемирного почтового союза и проводят самостоятельную тарифную политику.

Так что стоимость пересылки международной усовершенствованной почты не зависит от того, на сколько удалена та или иная страна от Беларуси.

Готовим... соевое мясо

Сейчас в продаже появился новый продукт — соевое мясо. Хотела бы знать, оно выработано исключительно из сои или в нем есть добавки сухого мяса. Буду благодарна, если вы напечатаете и рецепты блюд, которые можно из него приготовить.

Полина ОРЛОВА,

г.Барановичи.

В состав соевого мяса входят белок, растительное масло, волокно и минеральные вещества. Оно не содержит холестерина, богато витаминами группы В, кальцием, магнием, железом.

Соевое мясо — продукт быстрого приготовления. Все соевые продукты, вне зависимости от их внешнего вида, предварительно отваривают в подсоленной воде со специями: соевые отбивные и бифштексы — 25—30 минут, фарш — 5—8, соевые гранулы — 10—15 минут.

Отваренный продукт откидывают, дают стечь воде, после чего его можно использовать для приготовления различных блюд. При варке все соевые продукты увеличиваются в весе и объеме приблизительно в 4 раза.

Блюда из соевого мяса готовят почти так же, как и из животного. Итак, несколько рецептов:

Мясо по-корейски (4—5 порций). 400г отваренных соевых отбивных обмакивают в сыром яйце, панировочных сухарях, добавляя специи. Обжаривают с двух сторон в пассированном масле, посыпают сыром, поливая майонезом и тушат 4—5 мин. на маленьком огне. Готовое мясо подают на стол с гарниром.

Бифштекс в сметанном соусе (5—6 порций). 400 г отваренных соевых отбивных режут как бифштексы. Обжаривают в пассированном масле с добав-

Отпуск по уходу за ребенком гарантирован только на три года

У меня заканчивается отпуск по уходу за ребенком. Я хотела бы растить своего малыша дома и еще на год взять на работе отпуск. Естественно, неоплачиваемый. Могу ли я его получить, и сохранится ли за мной рабочее место на предприятии, где я работала до декретного отпуска?

г.Глубокое.

ИВАНОВА,

За разъяснениями я обратилась в отдел семьи и гендерных проблем Министерства социальной защиты Республики Беларусь. Там мне сообщили, что такого права, к сожалению, вы не имеете.

Согласно статье 167 Кодекса законов о труде, каждая женщина, воспитывающая ребенка, имеет право на отпуск по уходу за ребенком с выплатой ежемесячного государственного пособия сроком до 3-х лет. Права на неоплачиваемый отпуск после того как ребенку исполнится три года у женщин нет. Единственное, что вы можете, это взять отпуск за свой счет на несколько месяцев по согласованию с администрацией предприятия, на котором работаете.

Утиго против жвачки

К бромкам сына пришила жвачку. Подскажите, чем ее можно убрать.

г.Брест.

Г.ГОРЕМОВА,

Попробуйте прогладить прилипшую жвачку горячим утюгом через туалетную бумагу. Бумага следует положить с обеих сторон ткани. Расплавленная смола легче снимается. Не забывайте менять бумагу почаще. Каждый раз часть жевательной резинки будет сниматься.

Убрать жвачку можно и другим способом: заморозить испачканную вещь в морозилке. Замороженные кусочки легко снимаются с ткани.

Раздел ведет Мария НАРЕЙКО.

На заметку

Чтобы он это понимал. Умейте вкусно готовить, но никогда не забывайте его есть, а тем более пить. Избегайте мужчин глупых, скучных, бездельников и пьяниц. Помните, что вы женщина и что тратить время на бесцельное чурбанство ни к чему.

Где поставить кровать?

Знахарь Иван Пелешский напоминает народную мудрость: — Кошка — лучший советчик, где поставить кровать. Где ляжет отдыхать, там и человеку спать можно. В этом месте самые благоприятные биоманетические потоки. Кошка — "грязное" биополе спать не будет.

Как сохранить свежесть чеснока?

* Обрезать корешки чеснока и слегка опалить донце над свечой или газом. Таким спо-

собом давно пользуется опытный люд. * Головки чеснока обмакивают в жидкий расплавленный парафин и дают стечь. Парафин покрывает головки сплошной оболочкой, препятствуя испарению влаги из зубков. * Неочищенный чеснок хорошо сохраняется, если его поместить в стеклянную банку пересыпанную сухой мукой.

И как же мы можем им лечиться?

* Растереть зубчик чеснока, залить 1/2 стакана горячего молока или воды и настаивать несколько минут. Пить горячим три раза в день. Убивает все болезнетворные микробы. * В течение недели утром натощак проглатывать, не разжевывая, пару долек чеснока для профилактики гриппа, желудочно-кишечных заболеваний. * От острого чесночного запаха можно избавиться, если пожевать кофейные зернышки.

Чтобы нравиться мужчинам

Интересуйтесь его делом, его профессией, подкрепляйте, что ставите его дело превыше всего, отодвигая свое собственное на второй план. Спрашивайте его, просите советов, просите объяснить.

Говорите ему, что любите его родителей, особенно мать.

Оставляйте его время от времени в одиночестве. Никогда не теряйте чувства собственного достоинства, не бегите за ним.

При нем будьте всегда в прекрасном настроении, чаще смейтесь и улыбайтесь, особенно, когда он оспаривает.

Никогда ни с кем при нем не кочетайтесь и не показывайте ни малейшего повода для ревности. Это очень вредно.

Не старайтесь казаться умнее его, пусть он видит, что вы самостоятельны, но что именно он ваша опора и родное плечо.

Берите от него подарки и деньги восторженно, с огромным удовольствием.

Криминал

Белорусия "жрыцы каханя" у Белакоку

Сумасшедший дзвоняны паліцы Белакоку і гродзенскай міліцы выкрылі каварства, які ўтрымліваў у гэтым паліцэйскім горадзе сваё асаблівае публічнае дома, замаскіраваны пад шпіталь агенства "Рэкс". У якасці прастытуток тут працавалі тры жыхаркі Украіны і тры беларускія грамадзянкі — дзве з іх з Гродна і адна з Мінска. Уста-новлена, што вербавка "жрыцы каханя" выдзялялі і іншымі такімі спосабамі, якія рэзультуе ў суседняй краіне.

Як паведавала газета "Мінскай вестні", затрыманыя ў Белакоку грамадзянкі адправаля-ны, а супраць уладальніка агенства пракуратурай асуджана да 15 гадоў зняволення на крывавы суд.

Ланцужок пацягнуўся ў Маскву

У Гродне працягваецца следства па навуковай справе аб разбэшчэнні абрабаванай мясцовага аддзялення "Гіпербанка", якое адбылося ў канцы сакавіка. Тады ўзброеныя ўдзельнікі злачынства наліваю на двух інакшадумцаў і адабелі і забраў і мільярд 172 мільёны рублёў. Як паведаміў кірэктару Белакоку ў Белакоку гродзенскага абласнага пракуратуры, судовае разследванне будзе скончана ў Маскве. Пры гэтым пачынуць абодва злачынстваў супадаюць, і ёсць версія, што іх учыніў адзін і той жа чалавек. Ці так гэта — устанавіць следства.

БелТА.

Среда, 23 апреля

Белорусское телевидение

8.00, 13.00, 15.00, 18.00, 0.15 Новості.

8.10 Усадьба. Программа для дачников.

9.00 Окно. О рекламе и не только...

9.40 ТВ — школа. Белорусская литература. 11-й класс.

9.50 "Все дело в шпале". Развлекательно-познавательная игра-викторина.

10.00 Бездельники.

10.30 Компьютерный полигон.

11.00, 18.00 Сернал "История знаменитых победов".

11.15 Видеоматериалы. Французского языка. Передача 17-я.

11.45 "Теле-шоу".

12.00 "Накануне будущего".

12.10 "Книжка милосердия". Док. фильм.

12.30 Гости в дом. Мост.

12.40 Музыкальный антракт.

12.50 Арсенал. Принимают участие начальники Военной академии Республики Беларусь генерал-майор Г.И.Флярко.

13.15 Тема дня.

13.35 Темная комната. "Доверие".

20.00 Ток-шоу "Это моя работа". Профессия — парикмахер.

20.25 Авто-парк.

20.40 Колыбельная.

21.00 Панорама.

21.45 "Центер" с видеополем по всему миру". Видеополем.

21.50 "Блеск и нищета куртизанки". Худ.фильм. 9-я серия.

ЦИАТИМ-201 ЛИТОЛ-24

Тел.(01773) 6-56-42, 6-82-62.

"БЕЛРЕМСТРОЙКОМПЛЕКТ"

СТАЛЬ АИИ-8÷32

АРМАТУРА АІ -5,5÷12

ПРОВОЛОКА 4 и 5 ВІ

СЕТКА КЛАДКИ

Тел. (0177) 245-76-30.

Тел./факс (017) 246-01-73.

22.55 Бенефис. Народному артисту СССР Федору Шаляпову — 80 лет.

23.35 Музыкально-развлекательная программа "Королевская охота". Телефон для рекламодателей (017) 250-48-14.

ОРТ

11.00, 14.00, 17.00, 23.40 Новості.

11.15 "Демидовы". 2-я серия.

12.35 Леонид Якубович в телепередаче "Клубники".

13.15 Парикосе тайны Эльдара Рязанова. Молодые кинематографисты Франции.

13.55, 20.40, 0.00 Программа передачи.

14.20 "Легенды острова сокровищ". Мультсериал.

14.45 Картус К.

14.55 До-ми-соль.

15.15 Зов джунглей.

15.40 "Нико и его друзья". Молодежный сернал.

16.10 ...До шестидесяти и старше.

16.35 Вокруг света.

17.15 "Девушка по имени Судьба". Сернал.

18.00 Футбол. Чемпионат России. "Спартак" (Москва) — ЦСКА. Трансляция.

19.30 Погода.

20.00 Время.

20.50 КВН — эскорт.

21.20 Футбол. Лига чемпионов. Полуфинал. "Манчестер Юнайтед" (Англия) — "Боруссия" (Германия). Трансляция.

23.20 Пресс-экспресс.

23.30 Футбол. Лига чемпионов. Полуфинал. Репортаж о матче между командами "Ювентус" (Италия) — "Аякс" (Голландия).

Канал "Россия"

7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Вести.

7.15 С добрым утром!

8.05 "Клубника". Телепередача.

8.35 Л-клуб.

9.10 "Санта-Барбара". Худ.фильм.

"ИНТЕРСТАЛЬ"

ПРОВОЛОКА

ОК; В-1 Ø 3÷4,5мм

ВР-1 Ø 4,5 мм

лист х/к 0,9мм

Прокат и покровка из стали 5ХНМ и У8А

Тел./факс(017) 245-13-23.

Тел. (017) 231-93-84, 245-00-75.

10.15 Содружество. Сообщество. Союз.

10.40 Иванов, Петров, Сидоров и другие.

10.50 Избранные.

12.50 Экспресс-новости.

13.30 "Клубника". Телепередача.

15.15 Там-там новости.

16.25 Лукоморье.

16.50 Посмотри на себя.

17.00 Соотечественники.

17.15 Люди, деньги, жизнь...

17.45 Россияне.

18.05 "Санта-Барбара". Худ.фильм.

19.35 Добрый вечер.

20.25 Баскетбол. Чемпионат России. Финал.

21.35 Звезды в Кремле. Любовь Казарновская.

23.15 Кафе "Обломов".

Санкт-Петербург

11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 21.55 Информ. ТВ.

12.10 "История любви". Сернал.

13.00 Срок ответа — сегодня.

13.35 Совет садоводам.

14.10 "Королевская яхта". Телепередача (Дания).

14.45 "Два отца". Телефильм (США). 2-я серия.

15.40, 20.50 Телеслужба безопасности.

16.05 Еще одна Россия.

16.45 "Рассветает любовь..." Ответы на письма.

17.00 Рыцари провода.

17.30 Телемагистраль.

18.40 Большой фестиваль.

19.15 Спорт.

19.25 "История любви". Сернал.

19.55 Играет Вадим Чебанов (гитар). 2-я серия.

21.05 "Два отца". Телефильм.

ООО "МОДЕРАТО"

выполняет работы по БУРЕНИЮ И РЕМОНТУ СКВАЖИН, реализует

АККУМУЛЯТОРЫ ТНЖ-250-У2 щелочные

Минск (017)